

עין משפט
נר מצוה

עו א ב ג ד מיי פ"ח
מהל' עבודת כוכבים
הלכה ג ד סמג לאוין מה
טוש"ע י"ד סי' קמה סעיף
:ו

עַה הַ מִּי שֶׁ הִ' א
 מוֹשֶׁה שֶׁ קָעִי א:
 עַה ו מִי שֶׁ קָמַג שֶׁ
 מוֹשֶׁה שֶׁ קָעִי ו:
 פ ז מִי שֶׁ קָמַג שֶׁ
 מוֹשֶׁה יִד קִי קַמַּב
 קָעִי י:

רבינו חננאל

מתני' שלש אשורות ושלש
שטנות מתחלה
ליום עברת כוכביה וכו'
אמרין גידעו ופסילו
זמן כיסודו וגידורו לשום
עבודת כוכבים והחליף
אמרין ונגרם נטל מה
שהחליף האמרין
והנגרם ושאר האילן
מותר. העניני תחתיה
בעבודת כוכבים וכו'
אילן מותר: אמר דבי
ינאי אפילו חרין.
וכרכיב בנפול של אילן.
כי נטל מה שהחליף
שפר דמי ושאר האילן
מותר: אמר שמואל
שהתחתונה אילין תוספת
אסורה ומקשנין עליה
והאנן גידעו ופסילו (ל)
דלא. ופרקי. שמואל מתני'
רבנן דהא דאמר רבי
יוסי ברי' יהודה דאמר בבי
הא גרונא אילן מותר
וגידעו אסור. ומתקנין
עליה רב יוסף ממאי דכי
גידעו וכו' ורבי יוסי דבי
יהודה בנא פליגי רבי
בבא פליגי בעיקר אילן
(ג) דרבנן בבי עיקר אילן
אסור דכתיב ואשריתן
והתפרסן כלה וכו' האכל
שורפת מכלה את הכל.
ור' יוסי סבר עיקר אילן
מותר דכתיב ואשריהם
תצנעו. גידעו אסור ולא
העיקר מותר. אבל
התוספת דרבי הכל אסור
וכי תמנא לא אמר
הכי כהא לא אמר רבנן
ואשריהם תפרסן אבל
אלא באלין שטנות
מתחלה לכך אבל נטעו
לכוכבי עבדו. לא. היה
ורבנן דבי יוסי ברי' יהודה
ודר' יוסי ברי' יהודה
לרבנן. ומקשנין איהו
לחייב. דקתיני גידעו ופסילו
מאן קתיני ליה א' יוסי
בבי יהודה לא אמר עיקר
אלין שרי והא תוספת
אסור. איהו רבנן לה
גידעו ופסילו האילן עצמו
אסור וכל שכן תוספת
אסורה. אמר ר' יהודה
בתוספתו כולי עמלא לא
פליגי דאמר. ופרקינא א'
דכתיב תמנא עמלא רבנן
הא. וכי אמרו עיקר אילן
בשמתא אלא גידעו ופסילו
לא ידיעהו בדחפסו
שיספיק להוואו ניהא ליה
לעוברו עבדא אילן לא
ניהא חלק העיקר
שרי ותוספת אסור:
איבעית תמנא מתני' א'
יוסי ברי' יהודה וגידעו
ופסילו אשטריבא איהו מהו
לעוברי כחן גידעו ופסילו
ככילי מתחלה נטעו לכך
וערקו נמי ליתוס. קמיל'
דאנין אסור אלא מה
שהחליף **מתני'** איזורה
אשרה לך שחתתיה

מח.

גִּדְעוּ וּפְסְלוּ אִין לָא גִדְעוּ וּפְסְלוּ לָא. תימא הא דלא משגי גִּדְעוּ וּפְסְלוּ אַע"פ שלא השתחוה השתחוה אַע"פ שלא גִּדְעוּ כדמשגי לעיל (דף מ: ג' ב' צ"ח) ואין לפרש משום דשמואל לית ליה הך שנוי'א משום דקא פליג עליה דרב ואמר דביה הוי כמחזר ולעיל נמי ליכא למימר לשמואל בנה אַע"פ שלא השתחוה כו' דבפרק נגמר הדין (פאהרין דף מ: מ) מסקינן לשמואל הכן במאי שקיין בקבר צינן וחשיב ליה תלוש והתם מדמי קבר לעבודת כוכבים וי"ל היינו טעמא דלא משגי ליה (ו') הכי לעיל דודאי יש חילוק צין אינן לבית דאין שהוא מושרש בקרקע בטלה תפיסתו כדפרישית לעיל הלכך גידוע ופיסול בלא השתחווא דאי לא היה מועיל כלום אפילו למד"ע עובדת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד היינו דבדר תלוש דכתיב פסילי אלהיהם כיון שפסלי נעשה לו אלוה אצל זה שהוא מחובר ואין דעתו שיהיה עובדת כוכבים רק מה שיחליף אין לאסרו בלא השתחוואה *והכי נמי מצינו דחשבינן ליה (ה') לתלוש גידי הא דלמחר (חולין דף נז.) בשביל שיודע הכותל הרי זה כבי יותן ואין דבר הנשרש בקרקע חשבינן למחזר דאי לא תימא הכי לא מצינו שום זרע בלא הכשר וגרלה דלא דמי דהתם הפירות מיהא תלושין ואַע"ג דהכותל מחובר מתכשרי אצל פירות שצאלין הכל מחובר וקל להצינן והא דלא משגי ליה גִּדְעוּ וּפְסְלוּ אינטיירכא ליה כדמשגי במסנהא דשינויא דחיקא הוא וינחא ליה (א) לאוקמי מתניתין כרבנן ושמואל כר' יוסי בר יהודה: לא

יְוֹסִי בֶרֶךְ יְהוּדָה לְרַבֵּנָן אִם כֵּן גִּידְעוּ וּפִסְלוּ מֵאֵן קָתִי
יְוֹסִי בֶרֶךְ יְהוּדָה אִי רַבֵּנָן בְּלֹא גִידְעוּ וּפִסְלוּ נִמְי תּוֹסַפֶּת
יְהוּדָה עֵינֶק אֵילָן נִמְי אִסּוּר אִי בְעִית אֵימָא רַבֵּנָן וְאִי
בֶרֶךְ יְהוּדָה אִי בְעִית אֵימָא רַבִּי יוֹסִי בֶרֶךְ יְהוּדָה כִּי
יְהִי בְלֹא גִידְעוּ וּפִסְלוּ עֵינֶק אֵילָן אִסּוּר בְּסִתְמָא אֲבָל
נִיחָא דְבִתּוֹסַפֶּת נִיחָא לִיה בְּעֵינֶק אֵילָן לֹא נִיחָא לִיה
עֵן וּפִסְלוּ אִיצְטְרִיכָא לִיה ס"ד אֲמִינָא כִּיּוֹן דְּעֵבֶד לִיה
אֵילָן נִמְי לִיתְסֵר קְמַשְׁמַע לֵן: **מִתְנִי'** אִיזוּ אִשְׁרָה כָּל
כִּבְשִׁים ר"ש אֹמֵר וְכָל שְׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ וּמַעֲשֵׂה בְצִידִין
וּמִצְאוּ תַחְתּוּיָּהּ גַּל אִמֵּר לֵהֵן ר"ש בְּדָקוּ אֵת הַגֶּל הַזֶּה
אִמֵּר לֵהֵן הוּאִיל וּלְצוּרָה הֵן עוֹבְדִין נֹתִיר (ב) לֵהֵן אֵת
הַזֶּה וְהָא אֲנִי שְׁלֹשׁ אִשְׁרוֹת תֵּנִן ה"ק שְׁתֵּים (ג) לְדַבְרֵי הַכֹּל
רַבֵּנָן אִיזוּ הִיא אִשְׁרָה שֶׁנִּחְלָקוּ בָּהּ ר"ש וְחַכְמִים כָּל
בָּבִים ר"ש אֹמֵר כָּל שְׁעוֹבְדִים אוֹתָהּ (ד) אִיזוּ הִיא אִשְׁרָה
מִמֵּרִים יוֹשְׁבֵין תַּחְתֶּיהָ וְאִין טוֹעֵמִין מִפִּירוֹתֶיהָ וּשְׁמוּאֵל
תִּמְרֵי לְבִי נִצְרַפִּי אִסּוּר דְּרַמִּי בִּי שִׁיכְרָא וְשִׁתִּי
אֲמִימֵר אֲמָרוּ לִי סְבִי דְּפּוֹמְבְּרִיתָא יְהִלְכְּתָא כְּשִׁמוּאֵל:
מִתְנִי'

תשרפון באש דמשמע לשון רבים נפקא ליה תרשיהו ורבנן ילפי
עבודת כוכבים קודמין לכיבוש ארץ ישראל ורבנן נפקא להו
בכל אסור: גידעו. דמתני' דמשמע דכי לא גידעו שרי מאן קתני
ממירין תוספתו אסור אי רבי יוסי עיקר אינן נמי אסור. ומתני'
אומר רבנן כו'. ולעולם דשמואל דדרי ההל: ואיבעית אימא ר' תנא
יורא לא לא קשיא כי קאמר ר' יוסי עיקר אינן אסור בסתמא כו':
וזהו ה"א אשרה כו'. בגמרא פריך והא אהן ג' אשרות תנן: כל
כוכבים שסתמיו האילן מותר: גמ' והא אהן ג' הן סתן. ל"ל
: סתים דבני הכל. שהרי אינן עמנו עבודת כוכבים: איזוהי
תלמודא דפליגי זה אמוראי איזו ה"א אשרה עתה אינן שלא הוזכר
יין מפירותיה. ודאי פלחי לה: כי הירפני. שם עבודת כוכבים שלש:
מתני'

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מִתְנִי' הִי זֶה אֶמְרָה. עַד שִׁבְעִלְנָה הָעוֹד כּוֹכְבִּים: **גִּידּוֹ.**
 הָעוֹד כּוֹכְבִּים אִלּוּ יִשְׂרָאֵל לְעוֹדֵת כּוֹכְבִּים לְרוּךְ עֲזוֹת כּוֹכְבִּים לְעוֹד
 הָהִידּוּלִין שִׁגְדָּלוֹ כִּי מֵעַתָּה וְהוּא כִּבְרָה הִיא נִטּוּעַ כְּשֶׁבֶט יִשְׂרָאֵל לִיהִנוֹת
 מִמֶּנּוּ: **וְכֹל מֵה שֶׁחֲתִילָהּ.** וְשׂוֹפָר דִּקֵּין אֶשְׁרֵה וְעִקְרוֹ מוֹתֵר בְּהֵמָּה:
גְּבוּ' וְהוּא שֶׁהֲבִירָהּ. **בְּנוֹפֵה.**

ממלאתה הצרכה והרכבה היו חליפותיו
דה"ל הנך גידולין הנוטעין מתחלה
לכך דאי לאו הכי אפילו חידוש לא
ומיתסר: גידעו סנן. משום מעשה
ופורתא צנינו בעלמא להיכירא מיתסר:
לענין **ציטולא איסמא**. ולא לענין
ומתחלת אסור לומר שסל לא הכיין
בגופו לא יהא נרץ ציטול אלא
אסרי צהכי א"ע. דנעשה מעשה בגופו
של אינן: אמר לך **שמואל** תלמודא
וממיהדר הכי מני שמואל לתרוי: הא
מני רבנן היא. דפליגי עליה דרבי
יוסי צר יהודה ואמרי אינן שנטעו
ולבסוף עבדו מותר הלכך גידעו
ולבסוף הויא כנוטע מתחלה לכך
דמשום גידוע מחליף טפי ומיתסרא
לא אכל לא גידעו לא: **מתקיף לה רב**
אשי. מאי דוחקין לאוקמא לרשמואל
לאיבעא דתנאי: **ממאי דרבנן** ור' יוסי
ביתוספתא פליגי. דלרבנן שריא
ודשמואל תנאי היא: דלמא סופספון
דדרי הכל אסור. בשעתחזא
לדשמואל דברי הכל היא: ונעיקר
פליגי אינן דרבי יוסי סבר. עיקר
אינן אסור אפי' היכא דלא נטעו
דכסיי ואשרייהם **לכך: דכסיי ואשרייהם**
מיתסרפון. אשרייהם תרי משמע חד
מתחלה לכך וחד לנטעו
ולבסוף עבדו: **ורבנן סברי**. אינן
שלא נטעו לכך שרי דכסיי ואשרייהם
תתגדעון משמע יכ אשרייהם שאין
מיתסרפון אסורה אלא גידועה והעיקר
מתשאר בחרץ לצורך. ואי משום ואשרייהם
מיתסרפון דמשמע כל האינן צנטעו
מתחלה לכך קאמר והאי לשון רבים
דקראי אכל אשרות שצריכיהם הנוטעות
מתחלה לכך קאי: **וי סימא** הא
לא תרצינן. בשמעתא דלעיל הכי
דהא אוקיימנא דרבי יוסי יליף טעמא
לאינן שנטעו ולבסוף עבדו מואשרייהם
תתגדעון אלמא מודה הוא דעיקרו
מותר ובתוספתא פליגי: **איפוך**.
דהא דרבנן דרבנן רבי יוסי ודרבי יוסי
לרבנן דהא לא צהדיא שמעינן ליה
לרבני יוסי דיליף טעמא מואשרייהם
תתגדעון דהא רבי יוסי ואשרייהם
מיתסרפון ואם נכז ליה תלמודא
לא למילמיליה וזאן הוא דקשיא לן הא
לשנטעו מתחלה ליה לשנטעו מתחלה
ואוקיימנא לנטעמיה מואשרייהם תגדעון

הלכך אפי' תרוא' דרבי יוסי דתרלת' ואימא רבי יוסי מואשריהם
הימירא מואשריהם מגדעון ור' יוסי הוא מיבעיא ליה לגדיו
מאבד תאבדון [דברים יב] וכן כולה תרלתא: אם כן. דמוספמו דבר
ללה: ה"ג אי רבנן ל"ג יעדו ופיסלו בלא גיעו ופיסלו נמי הא
יוסי. ודקשא לך האמר עיקר אילן אסור ומתמיזין קמי מה שהחליף
עיקרו נמי יופסא. הואיל ונעשה מעשה בגופו קמ"ל: **מתני'**
עשודין אוסא. את האילן עצמו חל אם עשודין את עשדות
לגמיהדר ומיבעי איוו היא ועוד ההם תמי תלת ופסא תמי
אסא. לאו אמירוא דמתני' קאי אלא מילתא בצפי ופסא קאמ
לנו שהיא אשרה בצפה סימן ניכר אם היא אשרה אם לאו: ואין עוון

מסורת הש"ס

(א) [לעיל מה : מו.] (ב) [לעיל מה : ג.] (ג) [תוספ' פ"ה ד'] (ד) [עירובין עט ; ד] (ה) [בס"א נוסף חליפתו]

יה אור השלם

1. וַתִּצְטַקְתֶּם אֶת מִזְבְּחֵיכֶם
וַשְׁבַּרְתֶּם אֶת מִצְבְּתֵיכֶם
וְאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׁרֹפוּן כְּאֵשׁ
וְפִסְלֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן
וְאִבְדֹתֶם אֶת שְׁמֵם מִן
הַמָּקוֹם הַהוּא:

דברים יב ג

2. כִּי אִם כֹּה
תַעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם
וּמִצְבְּתֵיהֶם וּשְׁרָרֵיהֶם
וְאֲשֵׁרֵיהֶם תִּגְדְּעוּן
וְפִסְלֵיהֶם תִּשְׁרֹפוּן כְּאֵשׁ:

דברים יז ה

גליון הש"ס

[illegible]

הגהות הב"ח

[illegible]

מוסף רש"י

שגידועו. מה שהחליף
אחרי כן, דקאמר תגדעון
מכלל דעיקרו עוזב בקרקע
ויהנה ממנו (לעיל חה:).

(א) ז"ל והאנן גדעו ופסלו חין לא גדעו ופסלו לא ופריק כו'. (ב) מדברי רבינו ו"ל אלו נראה להדיא דה"ל גי' אחרת כחלן דלפוס אחתפא דרב אשי מפנין פלוגתא דריב"י ורבנן וזהו דאמרין איפוך רבנן ודלא כפרש"י ודו"ק.